

زانگۆی سه‌لاحه‌دین-هه‌ولێر
Salahaddin University-Erbil

ده‌قه ئه‌ده‌بیه‌کان

مامۆستای بابته: شاهین حمدامین
ئیمه‌یل: Shein.ameen@su.edu.krd

قالبه شیعریه کانی شیعی کلاسیکی کوردی

۱- تاک دیر: قالبیکی شیعییه له یهک دیر پیک دیت، واته ههندی جار شاعیر بیریکی بو دیت و دهیخاته چوارچیوهی یهک دیر شیعرهوه، که له دوو نیوه دیر پیک دیت.
نمونه/

نالی دهلی: صهوتی نهغمهی بولبوله یا چههچهههی خرخالیه
دهنگی سوئه، یا له ژیر پیی ناله نالی نالیه

حاجی قادری کویی: گیانهکهه توش پیر دهبی ریشته دهبیته گورهوی
وهک بفرمووی من فلانم، پیته دهلیم توخوا ههوی

قالبه شیعریه کانی شیعری کلاسیکی کوردی

۲- چوارین: بریتیه له دوو دیر شاعر که ده کاته چوار نیوه دیر، چوارینش دوو جووره:

* چوارینی تهواو: له رووی سهرواوه شیعره که هه چوار نیوه دیری هه مان سهروایه.

پووری فه رهیدون: ئە گەر مهستانی مهستیم ئەز ته ئیمان
ئە گەر بی پاو و دهستم ئەز ته ئیمان
ئە گەر گه وریم و ته رسا و موسولمان
به هه ر میللهت که ههستیم ئەز ته ئیمان

قالبه شیعریه کانی شیعری کلاسیکی کوردی

چوارینی ناته‌واو: ئەم جوړه‌شیان له ږووی سه‌رواوه نیوه دیرۍ یه کهم و دووم و چوارهم له‌سه‌ر یه ک سه‌روا ده‌بیټ،
به‌لام نیوه دیرۍ سییه‌م سه‌روای جیاواز ده‌بیټ.

حه‌مدی : سوبح پیناکه‌نی تا بی نه‌وای شه‌و به کول نه‌گری
گولۍ ناپشکوی تا بولبولی سوبحی به کول نه‌گری
به‌ری نابۍ دره‌ختی باغی عالم، تا هه‌موو وه‌ک یه‌ک
به‌یه‌ک سۆز و به‌یه‌ک شوړ و به‌یه‌ک دهم چل به چل نه‌گری

قالبه شيعريه كانى شيعرى كلاسيكى كوردى

۳- پينج خشته كى: شاعير (۳) سى نيوه ديڤرى خوى دهخاته سهر دوو نيوه ديڤرى يه كه مى شيعرى شاعيريكيتر و پيى ده گوتريت پينج خشته كى.

وه ك: سالم پينج خشته كيه كى داناوه له سهر شيعريكي نالى و ئه لى:

ئهى حاريس ئه گهر دهولت و جاه و حه شه مت بو
دور و گوهر و لوئلوئو له عل و دره مت بو
مهه روويى سيهه موويى، سه مه نبوو، خه ده مت بو
هه زچه نده كه عومرى خچر و جامى جه مت بو
چونكه ئه مه لت زوره چ عومريكي كه مت بو (۳)

قالبه شیعریه کانی شیعری کلاسیکی کوردی

٤- تهرکیب بهند: ئەو شیعریه که له چهند بهندیک پیک دیت، له ههر بهندیک دوا دیر له رووی سهرواوه جیاواز دهییت، وه له هه موو دوا دیری بهنده کانیتریش له سهر هه مان سهروای دوا دیری بهندی یه کهم دهییت. وه ک: وه فایی دهلی:

ئهی غارهتی هوش و حیرهتم نیرگزی کالت
رهوشهنگه ری ئاوینه ی دل عه کسی جمالت
واشا مه که قوربان له کوژراوی خهت و خالت
ئیسپاتی شهیدیم ئه وه تا په نجه ی ئالت
دهستم که نه گه ییه به و گه رده نه خوینم

وه ک زولفی رهش و نیرگزی فیتنه گه ری تو
سه رمهستم و سه و داسه رم و ده ربه ده ری تو
گه ر دین بوو گه ر دل بووه قوربان به سه ری تو
ئیس تا که له سایه ی سه ری زولف و نه زه ری تو
گه ردون که چی زونارم و مه یخانه نشینم

مانای شیعره که

بهندی یهکه م:

دیڤری یهکه م: ئەهی ئەوکه سهی که چاوه جوان و مهسته کانت عهقل و هوشیان بردووم
دیڤری دووهم: بهقوربان حاشای کوشتنی من مهکه، بهلگهی کوشتنی من په نجه خویناوییه کانتته.
نیوه دیڤری کو تایی: له بهر ئەوهی بهتو نهگهیشتم گوناھی کوشتنم به ملی تو.
بهندی دووهم:

دیڤری یهکه م: پرچه ره شهکانی تو و چاوه جوان و مهستهکانی وهک نیڤرگزی تو و له بهر ئەو
جوانییته مهست و شیت و دهر به دهر بوویمه.
دیڤری دووهم: نیستا که من له سایه ی ئەو هه موو جوانی و پراز او هی و مهستی چاوه کانت و پرچه
دریژه کانت گیرۆده و شهیدات بوومه.
نیوه دیڤری کو تایی: نیستا وهک شیخی سهنعان بوومه ته مهسیحی و مهیخانهکان بوونه ته شوینی
نارامگام.

زوننار: پشتینی قهشه ی مهسیحی

قالبه شيعريه كانى شيعرى كلاسيكى كوردى

۵- موسته زاد: بریتیه له و شيعره ی که له دواى هەر نیوه دیریک پارچه یه کی کورتی ریککه وتوو له گه ل جوری کیشدا زیاد ده کریت، به لام نیوه دیری هونراوه بنجیه که چ له رووی کیش چ له رووی سه روا هیچ پیوستیه کیان به و به شه زیادیه نیه، وه ئه و به شه زیادانه ش له نیوان خویمان هاوکیش و هاوسه روان.

نالی ده لی:

ئه ی تازه جهوان پیرم و ئوفتاده که وتووم — تا ماوه حیاتم
دهستی بدهره دهستی شکهستم که به سه ر چووم — قوربانى وه فاتم
تو یوسفی نه وحوسنی له سه ر میسری جینانی — من پیرم و فانی
له م کولبه ی ئه حزانه نه زیندووم و نه مردووم — هه روا به ته ماتم
فه رقیکی نه کرد نه فسی نه فیسم به عینایه ت — وه حشی له ویلایه ت
له م گو شه ی ویرانه یه هه ر مامه وه وه ک بووم — وهیشومی ولاتم

وشه و مانا

نهو خوسن: جوان

جینان : بههشت

کولبه: کهلاوه

ئهحزان: خهه و خههفت

نهفیس: حهسود

عینایهت: گوئیپیدان، بایهخپیدان

وهحشی: کیوی

وهیشوم: نهگبهتی

بووم: کوندهبوو

ئوفتاده: بیهیز

فانی : لهناوچوو

قالبه شيعريه كاني شيعري كلاسيكي كوردی

۶- مهله مهع: بهوشيعره دهوتریت كه به زیاتر له زمانیک دنوسریت.
وهك نالی دهلی:

يا بدرُ علواً و ضياءً و كمالا
فالغصنُ مع الاصل الی فرعیکَ مالا
تا سونبولی زولفت له نیهالی قهدت ئالا
من دوودی ههناسه م گهییه عاله می بالآ
ما عادَ لك البانُ ولا اللینة لینا
إذا عدلك الباریُ حسناً و جمالا
من گریه تتهو خنده به یه کدی ده فروشین
من له علی به دهخشان و تتهو لوء لوءی لالا

مانای شیعره که

له م شیعره دا نالی باسی یاره که ی ده کات
دهم و چاوی یاره که ی له جوانی و پوښنی به مانگی چوارده چواندووه.
له ش و لاری یاره که ی له ریڅک و پیکیدا به درهختی ریڅک و راست چواندووه.
پرچی له رهشی و دریژیدا به شهو چواندووه.

شاعیر دهلی: ئه ی رووی وه ک مانگی چوارده، تا ئه توانی بهرتر و پروناکتر به چونکه وا شان و قولی یار له گه ل پرچی دریژی
بو داوین شور بوته وه، ئه گهر بیټ و روښنتر نه بیټ و بهرتر نه بیټ، ئه وا شهوی زولفی یار ده که ویته زهوی و ده بیته تاریکستان.

ههروه ها دهلیت: که بینیم زولفی وه ک گولی سونبول باوهشی به نه مامی بالاتا کرد و لیی ئالا، خه م و په ژاره دایگرتم، که چون من
له و جوانیبه بیبهش بووم، بویه دو که لی هه ناسه م بهرز بویه وه و گه یشته ئاسمان.

دهلی: درهختی بان که وه ک گه لاکانی داری بی وایه، ناگاته ریڅک و پیکی بالات، نه رمی سه رینی زور نه رمیش ناگاته نه رمی
له شت، چونکه خوا به تایبه تی دروستی کردوویت.

ههروه ها دهلی " من گریه به تو ئه فروشم و فرمیسکی خوینین خومت ده ده می و توش پیکه نینم پی ده فروشی و گالته ت به پاس و
هسته کانی من دیت، وه مرواری ریزی دانه سپیبه کانتیم پطشان ئه دهی.

قالبه شیعریه کانی شیعی کلاسیکی کوردی

۷- غەزەل : بریتییه له هۆنراوهیه ک که ژماره‌ی دێره‌کانی له چهوت تا یانزه دێره‌ده‌بیت و جاری واش هه‌یه که ژماره‌که درپێژ ده‌بیته‌وه تا چه‌قده و هه‌ژده و نۆزده.

به‌گشتی غەزەل بو‌ باسی دل‌داری و تی‌گه‌یشتن و زانیارییه، له‌ پرووی سه‌رواش هه‌ر دوو نیوه‌ دێری یه‌ که‌می هۆنراوه‌که یه‌ ک سه‌روایان هه‌یه، ئینجا هه‌موو نیوه‌دێری دووه‌می دێره‌کانی هۆنراوه‌که هه‌مان سه‌روای دێری یه‌ که‌می هۆنراوه‌که ده‌بیت.

الف.....

الف.....

ب.....

الف.....

ج.....

الف.....

د.....

الف.....

ه.....

قالبه شيعريه كانى شيعرى كلاسيكى كوردى

۸- قه سیده (چامه): ئەو ھۆنراوھىيە كە ژمارەى دېرە كانى لە بيست دېر زياترە، بە شيوھىيە كى گشتى بو
بابەتى ستايش و ئاينى و فەلسەفە بە كاردىت.
لە رووى سەرواشەوھ ھەروھ كو غەزەل واىە.

الف.....

الف.....

ب.....

الف.....

ج.....

الف.....

د.....

الف.....

ه.....

قالبه شیعریه کانی شیعی کلاسیکی کوردی

۹- تهره جیعبه نند: بریتیه له کۆمه لیک غه زه له به زۆری له دوازه پارچه غه زه له پیک دیت، ده بی ژماره ی دیپری غه زه له کان هینده ی یه کبن، واته غه زه لی یه که م چند دیپریت غه زه له کانی تریش ئه وه نده دیپرن، هه موو غه زه لیکه تهر جیعبه نده که به دیپره شیعیکی دیاری کراو کۆتایی دیت، زیاتر ئه م جوړه شیعه بو مه بهستی ئاینی به کار دیت، گۆرانی بیژنه که غه زه له که ده لیت ئاماده بوانیش دوو نیوه دیپره که ده لینه وه یاخود دواتر گۆرانی بیژیکه تر غه زه لیکه تر به دوایدا ده لیت

الف الف

ب الف

ج الف

د الف

ه الف

ب

ب

الف الف

ب الف

ج الف

د الف

ه الف

ب

ب

قالبه شیعریه کانی شیعری کلاسیکی کوردی

۱۰- پارچه / قطعه :

لهه موو رویه کهوه وه کو غه زهل وایه، هه ندیک به غه زهلی داده نین هه ندیک جیای ده که نه وهو ناوی لی
ده نین (پارچه) جیاوازیه کهش ته نها له ژماره ی به یته کاندایه، لایه نگرانی پارچه پیمان وایه ئه گهر شیعر له
چواینه تیپه ری هه تا شهش به یته به (پارچه) ناوده بریت، به لام ئه گه ربوو به جهوت به یته ئیر به غه زهل ده ناسریت،
لایه نگرانی غه زه لیش پیمان وایه له چوار نیوه یا خود له شهش نیوه تیپه ری ئیتر غه زه لی پی دهوتریت.

به هیوای سدر که وتن

